

בש"פ 6520/21 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 6520/21

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט נ' סילמן) בבע"ח 4344-07-21 מיום 29.9.2021

תאריך הישיבה: א' בחשון התשפ"ב (7.10.2021)

בשם העורר: עו"ד מוטי לוי

בשם המשיבה: עו"ד עדי שגב

החלטה

לפניי ערר לפי סעיף 74(ה) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי או החוק) על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט נ' סילמן) בבקשת העורר לקבל חומרי חקירה.

1. נגד העורר הוגש כתב אישום שמייחס לו מעשה סדום, מעשים מגונים, סחיטה באיומים, תקיפה הגורמת חבלה של ממש, החזקת סכין שלא כדין ופגיעה בפרטיות. כעולה מכתב האישום, בין הנאשם לבין המתלונן קיימת היכרות של מספר שנים. כשברקע חוב כספי של המתלונן, קטין, לנאשם (להלן: החוב), נפגשו השניים באקראי, ובמהלך צעידתם של השניים איים העורר על המתלונן בכדי להניעו לשלם את החוב. בשלב מסוים הוציא העורר סכין, החזיקה באופן מאיים, הורה למתלונן להוציא את איבר מינו ואיים כי יחתוך אותו - וכל זאת בעודו מסריט את המתלונן שלא בהסכמתו (להלן: הסרטון). העורר העביר את חלקו החלק של להב הסכין על איבר מינו של המתלונן, אז אמר למתלונן

עמוד 1

"סתם למה שאני אחתוך לך את הזין יא חמור" וחדל להסריתו. העורר הורה למתלונן להרים את המכנסיים ולבוא עמו. השניים צעדו יחד והעורר שב ודרש מהמתלונן את תשלום החוב. מספר שעות מאוחר יותר, הוביל העורר את המתלונן לחורשה, הורה לו להוריד את מכנסיו ולחשוף את איבר מינו. בשלב זה, נטל העורר מצית שהייתה ברשותו, הדליקה, קירב את הלהבה לאשכיו של המתלונן וגרם לו לכוויה. בהמשך, כרך העורר כבל שמצא במקום סביב ידי המתלונן והורה לו לכרוע על ברכיו ולמצוץ את איבר מינו. המתלונן עשה כן בשל פחדו מהעורר וביודעו כי מחזיק סכין בכיס מכנסיו. כן נטל העורר מקל והחדירו לפי הטבעת של המתלונן. בהמשך, הורה העורר למתלונן לשכב על גבו, אז התיישב על פניו לשם גירוי, סיפוק או ביזוי מיניים. לאחר מכן אמר העורר למתלונן שלא ישחרר אותו עד שלא יקבל את תשלום החוב, והאחרון השיב שישלם לו כעת. המתלונן הלך לביתו ונתן את הכסף לעורר. ביום 27.10.2021 (הטעות בתאריך במקור - ע' פ') העביר העורר באמצעות אפליקציית "וואטסאפ" את הסרטון לידידתו.

2. העורר הגיש ביום 4.7.2021 בקשה לעיון בחומרי חקירה לפי סעיף 74 לחוק, שבמסגרתה ביקש שורה ארוכה של חומרים: העתק מכל התלונות שהגיש המתלונן בעבר, לרבות מה עלה בגורלן; העתק רישומו הפלילי של המתלונן; העתק תסקירי שירות המבחן שהוגשו על המתלונן במסגרת תיקים פליליים נגדו "או במסגרת המלצות לרשויות"; העתק מכל חומר שבידי הרשויות "לגבי בקשת המתלונן לקבל מריחואנה רפואית; העתק מתיק הרווחה של המתלונן בעירייה; העתק תיקו האישי של המתלונן מכל מוסד ומסגרת ששהה בה; העתק מחומר החקירה המלא בתיק שבו נחקר המתלונן באזהרה על החזקת סכין (להלן: תיק החזקת הסכין); מלוא החומר ממרכז ההגנה בנוגע למתלונן; ואת רשימת חומר החקירה. המשיבה התנגדה לבקשה בעיקרה, וטענה כי המסלול הנכון לדיון בבקשת העורר הוא סעיף 108 לחוק - הן מאחר שהחומרים המבוקשים לא מצויים בידי המשיבה, הן מאחר שמדובר בחומרים שנהנים מחיסיון ושחשיפתם תפגע בזכויות המתלונן, שהוא כאמור קטין. גם לגופם של דברים, טענה המשיבה שהבקשה כללית ורחבה מאוד, וכי החומרים אינם רלוונטיים להגנת העורר.

3. ביום 29.9.2021 דן בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט נ' סילמן) בבקשה. תחילה, עיין בית המשפט בפלט תלונות המתלונן וברישום הפלילי. בהקשר זה, ביקש בא כוח העורר כי בית המשפט יבחן אם יש תיקים שממתינים לבירור דין (להלן: תיקי מב"ד) שענינם שימוש בסמים, ובמיוחד סמים לא קלים. בית המשפט ציין כי מאחר שאין מחלוקת שהמתלונן עושה שימוש בסמים, לא מצא כי "בתדפיס המידע הפלילי ובתדפיס תיקי הפלא יש כדי להועיל להגנה" אך הורה למשיבה לבצע בדיקה ביחס לתיק אחד. במהלך הדיון ציינה המשיבה כי יש ברשותה את תיקו הרפואי של המתלונן, והוחלט לתת פרפראזה שהמתלונן אובחן כסובל מסכיזופרניה. מעבר לכך, קבע בית המשפט שאין בתיק הרפואי דברים נוספים שיועילו להגנה. עוד ציינה המשיבה כי בכל הנוגע למסמכים מהרווחה בענינו של המתלונן שנמצאים ברשותה, מדובר במסמכים חסויים ובפרפראזה נמסר כי הם עוסקים בוועדת אבחון ובתסקיר נזקקות. בית המשפט לא מצא בחומר הרווחה דברים נוספים שיכולים להועיל להגנה, אך סימן פסקה ספציפית שממנה עולה, בין היתר, כי "לעיתים יש תחושה כי לא ברור האם סיפורי [של המתלונן - ע' פ'] הם חלק מהחוויה שלו את עצמו, או תיאורים שקרו במציאות". עוד קבע בית המשפט כי המשיבה תבצע בדיקה בנוגע לתיק החזקת הסכין ובכלל זאת אם נגבו הודעות מהמתלונן מעבר לחומרים שהועברו לעורר. בהחלטה משלימה מיום 4.10.2021, לאחר שהמשיבה ביצעה את ההשלמות שהתבקשו, קבע בית המשפט כי בענין החזקת הסכין תועבר הודעה נוספת לעורר.

4. מכאן הערר שלפניי. לטענת העורר, גדר המחלוקת בתיק הוא האם נעשו המעשים שלאחר צילום הסרטון, וטענת ההגנה בהקשר זה היא כי המתואר בכתב האישום נובע מכך שהמתלונן העצים את תלונתו והוסיף לה נדבך אירועים שלם שלא התרחש. טענה זו נשענת - לשיטת העורר - על בחינה מעמיקה של מהימנות המתלונן. משכך, עומד העורר על בקשתו לעיון במרשם הפלילי של המתלונן - ככל שזה נוגע לסמים קשים (שימוש או סחר); לעיון בתיק

הרווחה של המתלונן - ולבחון אם קיימים חומרים נוספים שיעזרו להגנת העורר; לעיון בתיק הרפואי, ובכלל זאת אם יש תיעוד לאבחנתו של המתלונן, לשימוש בסמים או לאירועים המתוארים בכתב האישום (החדרת המקל לפי הטבעת או גרימת הכוויה). יצוין כי במסגרת הערר התבקש גם מידע על התלונות הקודמות של המתלונן, אך במסגרת הדיון לפניי, הבהיר בא כוחו כי אין הוא עומד עוד על דרישה זו.

5. בדיון שלפניי חזרה באת כוח המשיבה על הטענה כי דרך המלך לדון בקבלת החומרים אותם מבקש העורר היא בקשה לפי סעיף 108 לחוק. לדבריה, במקרה דנן החומרים המבוקשים מצויים בליבת הפגיעה בפרטיות המתלונן. לגופם של דברים, חזרה המשיבה על טענתה כי אין חומרים רלוונטיים נוספים. לצד זאת, ביקשה המשיבה לחדד שבבית המשפט המחוזי ניתנה פרפראזה שנוגעת לחומר בתיק הרפואי של המתלונן - אך היא לא הייתה מדויקת. בעוד שהניסוח באנגלית בתיק הרפואי הוא "schizophrenic like disorder", התרגום בעברית שניתן בבית המשפט המחוזי היה שהוא אובחן כחולה סכיזופרניה - ותרגום זה אינו מדויק דיו.

6. לאחר שעיינתי בערר על צרופותיו, כמו גם בחומרים שהעבירה לעיוני המשיבה, באתי לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות. סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי מקנה לנאשם בפלילים זכות לעיין בחומר חקירה רלוונטי להגנתו (בש"פ 2781/21 מועלם נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (3.5.2021)). הפסיקה נתנה למונח "חומר חקירה" בסעיף 74 פירוש רחב, ונקבע כי נכלל בו כל חומר שנוגע במישרין או בעקיפין לאישום (בש"פ 7233/18 בכיראת נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (24.10.2018)); בש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שינר, פ"ד סו(3) 458, 442 (2014) (להלן: עניין שינר)). השאלה אם יש לראות בחומר מסוים חומר חקירה מוכרעת על פי מבחן הרלוונטיות, בו יבחן בית המשפט את "טיבו של החומר ומידת זיקתו לסוגיות הנדונות בהליך הפלילי אשר במסגרתו הוא מבוקש" (בש"פ 11042/04 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"דנט(4) 206, 203 (2004); בש"פ 2968/21 אלעמרני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (24.5.2021) (להלן: עניין אלעמרני); יצחק עמית חסינות ואינטרסים מוגנים: הליכיגילוי ועיון במשפט האזרחי הפלילי 217-227 (2021) (להלן: עמית, חסינות ואינטרסים מוגנים)). החומרים שמבוקשים במסגרת הערר דנן מצומצמים מאלה שהתבקשו בבית המשפט המחוזי ועיקרם בשלושה: המרשם הפלילי של המתלונן; תיק הרווחה שלו; ותיקו הרפואי.

7. תחילה, אתייחס בקצרה לטענת המשיבה כי המסגרת הדיונית המתאימה לקבלת החומרים שאותם ביקש העורר היא במסלול לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי, ולא לפי סעיף 74 לחוק זה. ההבחנה בין שני המסלולים נעוצה, בעיקרם של דברים, בכך שדיון לפי סעיף 108 יערך לפני המותב שדן בהליך העיקרי (ושלו היכרות עם מכלול הראיות בתיק); ובכך שבדיון זה יוכל בית המשפט לשמוע את קולו של מי שעשוי להיפגע מגילוי החומר (בש"פ 3603/19 משה נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (10.7.2019)); עניין שינר, בעמ' 461-471; כן ראו באופן כללי: עמית, חסינות ואינטרסים מוגנים, מעמ' 263). בשאלה איזהו המסלול הנכון, הותוו בפסיקת בית משפט זה אבחנות שונות, ובהן: האם החומרים המבוקשים מצויים (או היו צריכים להימצא) בידי התביעה או בידי של גורם אחר; מהי מידת הרלוונטיות של החומרים לכתב האישום; והאם מדובר בחומרים שחשיפתם עלולה לפגוע בחיסיון, בזכויות קורבן העבירה או באינטרסים מוגנים של צדדים שלישיים (בש"פ 2565/17 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 12 (11.5.2017)); עניין שינר, בעמ' 470-471). בחינת השיקולים האמורים בענייננו מעלה תמונה מורכבת. מחד גיסא, נדמה שאין חולק שלפחות על חלק מהחומרים חל חיסיון ושיש בחשיפתם כדי לפגוע בפרטיות המתלונן. מאידך גיסא, הערר שלפניי ממוקד: הוא מופנה לקבלת חומרים שמצויים בידי המשיבה, ובגדרו מתבקשים רק חומרים שרלוונטיים לקו ההגנה של העורר. מכל מקום, נוכח התוצאה שאליה הגעת, ומשבית המשפט המחוזי בחן את החומרים לגופם, איני נדרש להכרעה בשאלה אם היה על העורר לפנות בבקשה לפי סעיף 108 לחוק. ממילא, פתוחה לפניו הדרך להגיש בקשה מתאימה לפי סעיף 108, ומובן כי איני מביע עמדה לגופה של בקשה מעין זו, ככל שתוגש.

8. ועתה, לגופם של דברים. בכל הנוגע למרשם הפלילי של המתלונן, כזכור, בקשת העורר היא למידע מהתיק, בפרט ככל שהוא נוגע לשימוש בסמים. כפי שכבר נקבע בעבר, הזכות לעיין בחומרי חקירה עשויה להשתרע גם על רישום פלילי ותיקי מב"ד (עניין אלעמרני, פסקה 6; בש"פ 5535/13 מדינת ישראל נ' שימשילשווילי, פסקאות 8-11 (15.8.2013)). משכך, עיינתי בתדפיס שנמסר לי על ידי המשיבה, ולא מצאתי כי לצורך קו ההגנה של העורר, יש מקום לחשיפת חומרים נוספים. כפי שציין גם בית המשפט המחוזי, מאחר שאין חולק כי מדובר במתלונן שעושה שימוש בסמים, אין מקום לחשיפת הרישום הפלילי שלו. כך גם בכל הנוגע לתיק הרווחה. בהקשר זה, כזכור, ביקש העורר כזכור לקבל חומרים ככל שאלה רלוונטיים לקו ההגנה שתואר לעיל; להבנת "תחושתה של העובדת הסוציאלית כי המתלונן לא חווה את כל האירועים עליהם הם מספר"; ולטענות על פגיעות נוספות שעבר המתלונן. עיינתי במסמכים, שכפי שציינה המשיבה בבית המשפט המחוזי, עניינם בוועדות אבחון ובתסקיר נזקקות. לא מצאתי במסמכים אלה חומרים שיכולים להיות רלוונטיים להגנת העורר, במיקוד שאותו ביקש. בנוסף אציין כי גם בכל הנוגע לפסקה שהורה בית המשפט המחוזי להעביר לעורר, לא מצאתי בחומר מידע נוסף שמחזק את האמור בה או שיכול להבהיר על מה היא מבוססת.

9. לבסוף, עיינתי גם בתיק הרפואי שהעבירה לידי המשיבה. בהקשר זה ביקש העורר כי יש להעביר את מלוא החומר הרפואי, בפרט ככל שהוא נוגע לאבחנתו של המתלונן בסכיזופרניה (אעיר שוב כי כפי שציינה המשיבה לפניי, אין מדובר בסכיזופרניה והתיאור המדויק של המידע שמופיע בתיק הרפואי הוא "schizophrenic like disorder"). לא מצאתי כי בתיק הרפואי יש מידע רלוונטי נוסף להגנת העורר, בפרט בשים לב למסגרת הדיונית של סעיף 74 לחוק ולאיוון הנדרש עם הפגיעה בפרטיות המתלונן (ראו והשוו: בש"פ 5763/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (5.10.2021); בש"פ 6121/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (13.9.2020)).

הערר נדחה אפוא.

ניתנה היום, ד' בחשוון התשפ"ב (10.10.2021).

ש ו פ ט